

Dalmi Gréte

Mi a nővéremmel (azaz, amikor a *mi* valójában én)

Abstract

The present study deals with inclusory plural pronominal constructions, in which the referent of the comitative phrase is included in the reference set of the plural pronoun. This is only possible if the comitative phrase is the complement of the pronoun. The comitative phrase can also be used as a verb modifying adjunct, when it is excluded from the reference set of the pronoun. These two uses can be tested by the binding relations of reflexive and reciprocal pronouns, as well as by topicalisation and focusing. The paper also discusses the similarities and differences of inclusory pronominal constructions and associative plurals. Both constructions denote [+animate] [+human] groups and obey similar lexical-semantic restrictions. At the same time, inclusory plural pronominal constructions are most often speaker-inclusive, while associative plurals denote 3PL groups.

Keywords: inclusory plural pronominal constructions, complement, adjunct, reflexive possessive pronouns, reciprocal pronouns, associative plural constructions

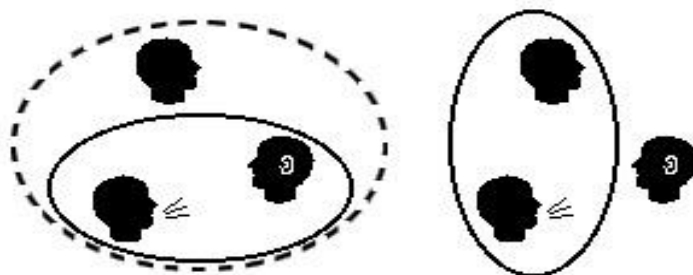
1 Elméleti háttér¹

1.1 Mi is az a kluzivitás?

A többes szám első személyű személyes névmások a világ számos nyelvében kétféle alakban és – ennek megfelelően – kétféle értelmezéssel jelenhetnek meg. Az inkluzív olvasatú *mi* referenciahalmazába a beszélő és a címzett értendő, míg az exkluzív olvasatú *mi* referenciahalmaza a beszélőt és más, a beszédaktusban nem szereplő személy(ek)et foglalja magába, a címzett kivételével:

---

¹ Köszönettel tartozom Moravcsik Editnek, Eöry Vilmának, Hegedűs Verának és Surányi Balázsnak hasznos észrevételeikért, tanácsaikért.

1. ábra. Az inkluzív és exkluzív mi személyes névmás referencialmázai (www.wikipedia.com)

A Hawaii-i kreolban például az inkluzív és exkluzív értelmezésű *mi* kifejezésére két külön lexéma áll rendelkezésre:

- (1) a. *kaakou* 'mi' (inkluzív) (sp + addr)
 b. *maakou* 'mi' (exkluzív) (sp + y)
 (Hawaii-i kreol, St. Clair 1973: 42)

A többes számú személyes névmások ilyesféle kettős értelmezésével az európai nyelvekben nem találkozunk (ld. Simon 2005; Cysouw 2008). Számtalan európai nyelvben található azonban egy különös névmási szerkezet, amelyben leggyakrabban a többes szám első személyű személyes névmás fordul elő, és amelynek referencialmázába valójában az egyes szám első személyű beszélő (sp) és egy társhatározó szerepű főnév (z) tartozik. Ilyen nyelv például az orosz, a lengyel és a finn:

- (2) [*My*_{sp} s *Petje*_z]_{sp+z}   *nenavidim*   *brokkoli*.
 mi   -val   *Petja*.INST   utáljuk   brokkoli
 'Mi Petjával utáljuk a brokkolit.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005: 107)
- (3) [*My*_{sp} z *ojcem*]_{sp+z}   *poslišmi*   *do sklepu*.
 mi   -val   .apám.INST   elmentünk   -ba bolt.GEN
 'Mi apámmal elmentünk a boltba.'
 (lengyel, Cable 2017: 5)
- (4) [*Me*_{sp} *Annan*_z *kanssa*]_{sp+z}   *menemme*   *kaupinkiin*.
 mi   Anna.GEN -val   Anna.GEN   város.ILL
 'Mi Annával bemegyünk a városba.'
 (finn, Holmberg & Kurki 2019: 260)

Meglepő módon a (2)-(4)-beli szögletes zárójelben álló főnévi kifejezéseknek az angolban nincsenek közvetlen megfelelőik. Az angol *we with Peter* 'mi Péterrel' ugyanis nem azt jelenti, amit az orosz, a lengyel és a finn kifejezések. Csakis az az olvasat rendelhető hozzá, amelyben a többes szám első személyű *we* 'mi' személyes névmás exkluzív referenciájú, tehát a beszélőre és valamely egyéb személyre utal, és ehhez járul még a *with*-elöljárós társhatározó által jelölt csoport (Cable 2017):

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

- (5) $[[We]_{sp+y} [PP\ with\ my\ father_z]]_{sp+y+z}$ *went*   *to the shops.*
 mi   -val   enyém apa   ment   -ba   a boltok
 'Mi és az apám elmentünk vásárolni.' (mi = sp + y)
 *'Mi ketten apámmal elmentünk vásárolni.' (*mi = sp + z)
 (angol, Cable 2017: 1)

Itt tehát a *we* 'mi' személyes névmás referencialmaza sem a címzettet, sem a társhatározót nem foglalja magába. Vegyük észre, hogy a kétféle értelmezés közül egyik sem rokonítható az inkluzív személyes névmásokéval, mivel a referencialalmaz egyik esetben sem tartalmazza a címzettet (addr).

A magyar társhatározós névmási szerkezetek az orosz, lengyel és finn szerkezetekkel mutatnak rokonságot. A (6)-béli példamondatban a *mi* kizárólag a beszélőt és a társhatározót foglalja magába, más személyt nem.²

- (6) $[Mi_{sp} [Péterrel_z]]_{sp+z}$ *gyakran*   *megyünk*   *moziba.*   (mi = sp + z)

A jelen tanulmány arra keres választ, hogy a magyarban létezik-e a kétféle jelentés, és ha igen, akkor egyazon szerkezet, avagy két különböző szerkezet rendelhető-e hozzájuk. Az 1. rész elméleti bevezetője után a 2. rész a probléma korábbi megközelítéseit veszi szemügyre, rámutatva előnyeikre és hátrányaikra. A 3. rész az itt javasolt elemzés előnyeit tárgyalja a korábbi elemzésekkel szemben. A 4. rész a társhatározós névmási szerkezetek és az asszociatív többes szerkezetek hasonlóságaival és különbségeivel foglalkozik. Végül az 5. rész a dolgozat főbb állításait foglalja össze.

1.2 Szintaktikai tesztek és összetevő-szerkezet

Vassilieva & Larson (2005) tanulmánya arra világít rá, hogy az oroszban a társhatározó egyaránt szerepelhet a) a névmási fej közvetlen bővítmenyként, b) főnévmódosító adjunktumként, illetve c) igemódosító adjunktumként. Annak eldöntésére, hogy a társhatározó e mondattani szerepeknek megfelelően hol foglal helyet, számos szintaktikai tesztet mutatnak be. Ezek közül most vegyünk szemügyre kettőt.

Az oroszban a *svoj* 'saját' visszaható birtokos névmás a szintaktikailag legprominensebb elemmel lép koreferencia viszonyba a mondatban. Amikor a társhatározó a *mi* személyes névmás közvetlen bővítmenye, akkor a kifejezés referencialalmazába a beszélő és a társhatározó tartozik bele, más nem. Ennek megfelelően, a *svoj* 'saját' visszaható birtokos névmás antecedenense a személyes névmás és a társhatározó együttesen. A (7a)-beli példamondat tehát csakis akkor igaz, ha a beszélő és Petja együtt olvassák a (saját) közös könyvüket.

A svoj 'saját' visszaható birtokos névmás kötési viszonyai

- (7) a. $[My\ s\ Petjaj]_{sp+z}$ *čitaem*   *svoju_{sp+z}*   *knigu.*
 mi   -val   Petja.INST   olvassuk   saját.ACC   könyv.ACC
 'Mi Petjával (együtt) olvassuk a saját (közös) könyvünket.'

² A társhatározó igemódosító funkcióját a jelen tanulmány csak érintőlegesen vizsgálja, de ld. Dékány 2009-et a kétféle funkció mondattani különbségeiről.

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

A (7b)-beli alany ezzel szemben kétértelmű: lehet exkluzív értelmezésű, az angol mintájára, vagy a (7a)-beli alannal azonos értelmű:

- b. *My čitaem svoju knigu s Petjej.*
 mi olvassuk saját.ACC könyv.ACC -val Petja.INST
 'Mi Petjával (együtt) olvassuk a (saját) könyvünket.'
 i. Én és Petja a saját könyvünket olvassuk (ki-ki a magáét).
 ii. Mi Petjával (együtt) olvassuk a saját (közös) könyvünket.
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005)

Hasonlóképpen, a *tancevat* 'táncolni' igét tartalmazó példamondatnak kétféle olvasata van, attól függően, hogy a társhatározót a személyes névmás közvetlen bővítményeként értelmezzük-e, avagy igemódosító adjunktumként:

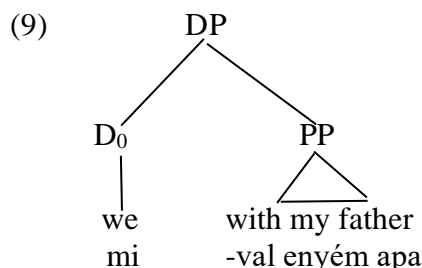
Inkluzív és exkluzív értelmezés

- (8) a. [_{DP}My s Petjej] tancevali.
 Mi -val Petja.INST Táncoltunk
 'Mi Petjával táncoltunk.'
 b. My [_{VP}tancevali s Petjej].
 Mi táncoltunk -val Petja.INST
 'Mi táncoltunk Petjával.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005)

Míg a (8a)-ban a beszélő és Petja csakis egymással táncoltak, a (8b) akkor is igaz, ha a beszélő és társai külön-külön táncoltak Petjával. Úgy tűnik tehát, hogy az oroszban a társhatározó egyaránt előfordulhat a névmási fej közvetlen bővítményeként, vagy igemódosító adjunktumként.³

1.3 A személyes névmások és a társhatározós névmási szerkezet különbségei

1.3.1. Ahhoz, hogy megérthessük, miben különböznek a társhatározós névmási szerkezetek a személyes névmások szerkezetétől, egy kis kitérőt kell tennünk. A személyes névmásokat Abney (1987) óta a DP-n belüli D₀ fej alatt szokás megjeleníteni:

³ Vassilieva & Larson (2005) a társhatározónak egy további előfordulását is megemlítik az oroszban, nevezetesen, a DP-n belüli adjunktum szerepű társhatározót. A magyarban a társhatározók DP-n belüli adjunktumként nem fordulnak elő, ezért a jelen tanulmány erre nem tér ki (de ld. Dékány 2009).

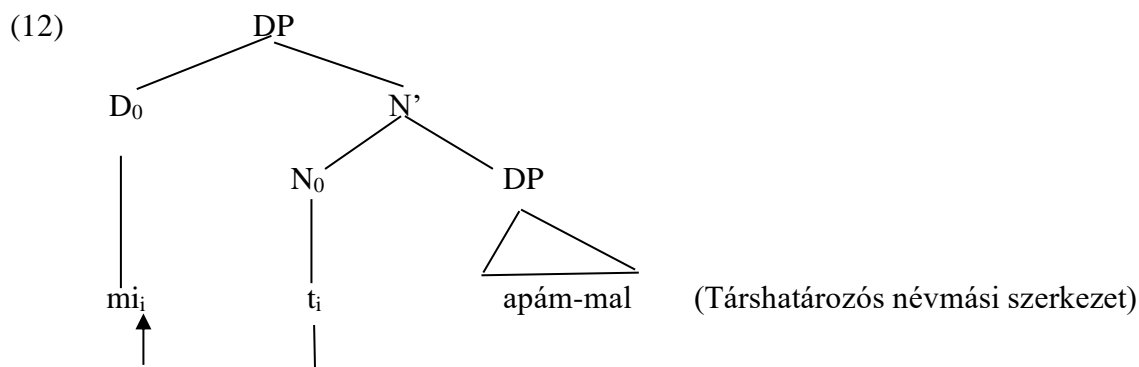
Ez az elemzés arra a megfigyelésre épül, hogy a személyes névmások általában nem módosíthatók jelzőkkel, és nem állhat előttük semmilyen névelő.⁴

(10) **a híres ő / mi / ők*

(11) **egy / néhány / minden én*

Ennek a megközelítésnek azonban van egy hátulütője. Nevezetesen az, hogy elmossa a különbséget a főnévi értékű személyes és kérdő névmások, illetve a főnevet módosító mutató, birtokos és egyéb névmások között.

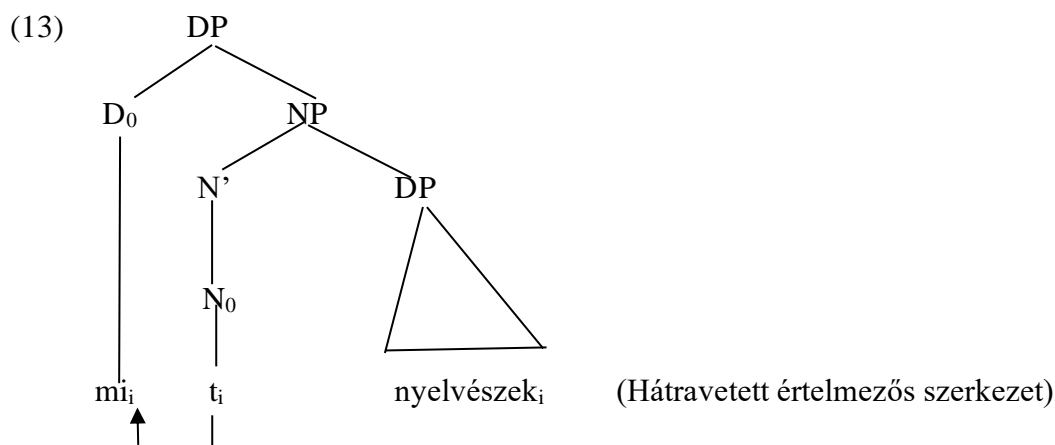
Áthidaló megoldást jelenthet, ha Longobardi (1991) javaslatát követve a személyes névmásokat olyan főnévi fejnek tekintjük, amely N_0 -to- D_0 fejmozgatással kerül a determinánsi fej pozíciójába. Ez esetben megőrizhető az a klasszikus felfogás, miszerint a személyes névmás a teljes főnévi kifejezés feje (N_0), a társhatározó pedig közvetlenül ezt a főnévi fejet módosítja, amint azt a (12)-ben látjuk:

Amikor a személyes névmás az N_0 -fejből a D_0 -fejbe mozog, nyomot hagy maga után, amelyet az angol *trace* 'nyom' rövidítéseként *t*-vel jelölünk. A nyom a személyes névmással azonos indexet visel, a koreferenciális értelmezést jelezve. Ha a személyes névmási fej bármilyen bővítménnyel rendelkezik, az vagy együtt mozog a fejjel a DP-n belül, vagy csak a hátrahagyott nyom megkerülésével lehet külön mozgatni.

Ez a szintaktikai elemzés egyebek között azzal az általános előnnyel jár, hogy a DP-k körében könnyen elkülöníthetővé válnak egymástól a jelen tanulmányban vizsgált társhatározós névmási szerkezetek és a hátravetett értelmezős szerkezetek, ahol is az értelmező az N' szinthez kapcsolt választható módosító, azaz adjunktum:

⁴ E felfogás szerint az olyan kifejezések, mint *a nagy Ő*, illetve *a felettes ÉN*, kivételnek tekintendők.

A (13)-beli adjunktum elhagyható, mivel a személyes névmás tartalma azonos az értelmező tartalmával. Ezzel ellentétben a (12)-ben a társhatározó referenciahalmaza a személyes névmás referenciahalmazának valódi részalmazát képezi: tartalmazza azt, de nem azonos vele.

1.3.2. A magyarban a társhatározó nem fordul elő DP-n belüli értelmező funkcióban, azaz adjunktumként, VP-módosító adjunktumként azonban megjelenhet a mondatban. A mondattani elemzés során a dilemma akkor merül fel, ha az alany éppen többes szám első személyű személyes névmás. Ilyenkor ugyanis a társhatározó kétféle mondattani szerepét nehéz egymástól elkülöníteni:

(14) $[_{DP} Mi \quad [_{DP} Plútóval_z]]_{sp+z} \quad [_{VP} sok \text{ időt} \quad töltünk \quad a \text{ hegyekben}]$.   (MI = sp + z)

(15) $Mi_{sp+y} \quad [_{VP} sok \text{ időt} \quad töltünk \quad a \text{ hegyekben} \quad [_{DP} Plútó-val_z]]$.   (MI = sp + y)

A (14)-ben a társhatározó a személyes névmás közvetlen bővítője, ezért a társhatározós névmási kifejezés referenciahalmaza mindössze két résztvevőből áll, a beszélőből és Plútóból.⁵ A (15)-ben ezzel ellentétben a társhatározó igemódosítóként szerepel, azaz VP-adjunktum. Itt a személyes névmás jelölete a beszélő és valamely más személy, és ehhez járul még az igemódosító társhatározó. A résztvevők halmaza ebben az esetben tehát legalább három szereplőt foglal magába.

Érdeemes megfigyelni, hogy topikalizáció során a társhatározó e kétféle mondattani szerepe összemósódik:

Topikalizáció

(16) $[_{TopP} Plútóval] \quad mi \quad [_{QP} sokszor] \quad [_{VP} kirándulunk \quad a \text{ hegyekben}]$].

Ilyenkor a társhatározó egyaránt eredeztethető a személyes névmás közvetlen bővítőjeként, illetve VP-adjunktumként. Ilyesféle kétértelműség nem fordulhat elő azonban akkor, ha a társhatározót eszközhatározóval cseréljük fel, mivel az eszközhatározó csakis igemódosító adjunktum lehet. Vegyük észre, hogy amennyiben a társhatározó is VP-módosító adjunktum szerepet

⁵ Plútó kutya nyilvánvalóan [+élő] jeggyű, és megszemélyesítés révén felruházható a [+humán] jeggyel. Ezért válhat alkalmassá arra, hogy a társhatározós névmási szerkezetben előfordulhasson.

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

tölt be, akkor a kétféle VP-adjunktum közül az eszközhatározó korántsem hangzik olyan jól topikként, mint a társhatározó:

- (17) *Plútóval mi gyakran kirándulunk a hegyekben.*
 (18) *??A terepjáróval mi gyakran kirándulunk a hegyekben.*

A társhatározó és az eszközhatározó viselkedésében tapasztalt aszimmetria még szembetűnőbb, ha a kétféle VP-adjunktum egyszerre szerepel a mondatban:

- (19) a. *Évával mi gyakran kirándulunk a hegyekben a terepjáróval.*
 b. *??A terepjáróval mi gyakran kirándulunk a hegyekben Évával.*

A fentiek alapján tehát leszögezhetjük, hogy könnyebben lehet topikalizálni az igemódosító társhatározót, mint az igemódosító eszközhatározót. Ez a különbség feltehetőleg az élőségi hierarchiával függ össze, amely a mondatrészeknek egy adott mondatbeli szerepre való alkalmasságát jelöli ki szemantikai jegyeik függvényében (ld. Corbett 2000). A [+élő] jegyű társhatározó prominensebb, mint a [-élő] jegyű eszközhatározó, ezért a topikalizálásra való alkalmassága erősebb, mint az eszközhatározóé.

Mint láttuk, a társhatározó korábban már említett kétféle mondattani funkciója a topikalizáció során összemósodik. Ezért a társhatározó kétféle mondattani szerepét a kölcsönös névmás kötési viszonyaival fogjuk szemléltetni.

A kölcsönös névmásnak nem lehet szétszakított antecedense, azaz nem kötheti két önálló mondattani szerepű elem együttese (ld. Koster & May 1981). Ez a tulajdonság alkalmassá teszi a kölcsönös névmást arra, hogy a társhatározó kétféle mondattani szerepét teszteljük vele. Ha ugyanis a társhatározó a személyes névmási szerkezeten belül fordul elő, akkor a teljes alanyi DP szolgál a kölcsönös névmás antecedenséül. Ha viszont a társhatározó VP-adjunktum, akkor önálló mondattani elemnek tekintendő, ennél fogva semmiképp nem kötheti a személyes névmással együtt a kölcsönös névmást:

A kölcsönös névmás kötése

- (20) a. $[DP Mi_{sp} [DP \acute{E}v\acute{a}val_z]]_{sp+z}$ mindig megajándékozuk $[DP egym\acute{a}st]_{sp+z}$
karácsonykor.
 b. $[Mi_{sp}]$ mindig megajándékozuk $[DP t_{sp} \acute{E}v\acute{a}val_z]$ $[DP egym\acute{a}st]_{sp+z}$
karácsonykor.

A (20a)-ban és (20b)-ben a társhatározó egyaránt a névmás közvetlen bővítménye. Noha a (20b)-ben a személyes névmási elválk a társhatározójától és önállóan mozog a topik pozícióba, a mondat értelmezése nem változik, ezért a kölcsönös névmás koreferencia-feltételei megvalósulnak. A (21)-ben viszont a kölcsönös névmás koreferenciális értelmezése azért lehetetlen, mert az igemódosító társhatározó és az alanyi személyes névmás két önálló mondatrész, így nem köthetik együttesen a kölcsönös névmást:

- (21) *?? $[Mi_{sp+y}]$ mindig megajándékozuk $[egym\acute{a}st_{sp+y+z}]$ $[a szomsz\acute{e}dunkkal_z]$
 karácsonykor.*

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

Az eddigiek fényében annyit megállapíthatunk, hogy amennyiben a többes szám első személyű névmás és a társhatározó szintaktikai egységet alkot, akkor a *mi* személyes névmás referencialalmazása a beszélőn kívül a társhatározó által jelölt résztvevő is beletartozik. Ha viszont VP-adjunktummal állunk szemben, akkor a *mi* névmás referencialalmazása a beszélő és egyéb résztvevők tartozhatnak, a társhatározó azonban nem.

Az inkluzív értelmezésű személyes névmásokhoz hasonlóan a társhatározós névmási szerkezet feje leggyakrabban a többes szám első személyű névmás. Ez a tény a *Saliency Hierarchy* (átláthatósági hierarchia) áll összefüggésben.⁶ Az 1. személy prominensebb helyet foglal el ebben a hierarchiában, mint a 2. személy vagy a 3. személy, azaz átláthatóbbnak számít egy adott mondatbeli funkcióra való alkalmasság szempontjából. A többes számú személyes névmások többi személyében a társhatározós névmási szerkezet ritkábban fordul elő. Ha mégis, akkor a társhatározónak itt is szintaktikai egységet kell alkotnia a személyes névmással. Ha ugyanis a személyes névmás referencialalmazása nem tartozik bele a társhatározó, a mondat nehezen értelmezhető. Így tehát a (22)-beli példamondatban az *egymás* kölcsönös névmásnak csak abban az esetben lehet a többes szám második személyű névmás antecedense, ha annak referencialalmazása mind a címzett, mind pedig a társhatározó beletartozik. Egyéb esetben a mondat értelmezhetetlen (ld. 23).

(22) [Ti]_{addr+z} mindig adtok ajándékot egymásnak_{addr+z} karácsonykor
 [DP t_{addr} a barátnőddel_z]?

(23) ??[Ők] gyakran meglátogatják egymást a barátaikkal.

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy a társhatározós névmási szerkezetekben a személyes névmás közvetlen szintaktikai egységet alkot a társhatározóval. E megállapítás érvényességét – az oroszhoz hasonlóan – a magyarban is a visszaható birtokos névmás kötési feltételeivel tudjuk ellenőrizni. Ha ugyanis a társhatározó a személyes névmás közvetlen bővítménye (komplementuma), akkor a visszaható birtokos névmásnak a teljes névmási DP lesz az antecedense. Ha viszont a társhatározó igemódosító adjunktum, akkor önállóan is szolgálhat a visszaható birtokos névmás antecedenséül.

Az alábbi két példamondatban látszólag azonos a személyes névmás és a társhatározó szintaktikai viszonya. A visszaható birtokos névmás viselkedése azonban arról árulkodik, hogy mégsem ez a helyzet. A (24)-ben valóban társhatározós névmási szerkezettel állunk szemben, itt tehát a társhatározó a névmási szerkezet összetevője. A visszaható birtokos névmás antecedense ilyenkor a teljes társhatározós névmási szerkezet, és ez meghatározza a birtok szám/személy egyeztetőragját is.

A visszaható birtokos névmás antecedense

(24) [Mi a nővéremmel]_{sp+z} gyakran iszunk kávé a (mi_{sp+z}) saját_{sp+z} kávézónkban.

⁶ Silverstein (1976) átláthatósági elméletében a főnevek az alábbiak szerint rangsorolhatók a mondattani funkciókra való választhatóságuk szempontjából: 1. személy (beszélő) – 2. személy (címzett) – 3. személy (nem beszédaktus résztvevő) – rokonságnév – humán – élő – élettelen. Az Animacy Hierarchy (élősségi hierarchia) a Saliency Hierarchy a esetének tekinthető (ld. Corbett 2000).

A (25)-ben ezzel ellentétben a társhatározó igemódosító adjunktum, tehát semmiképp nem része az alanyi DP-nek. E minőségében önállóan szolgálhat a *saját* visszaható birtokos névmás antecedenséül:

(25) [Mi]_i a nővéremmel_j gyakran iszunk kávé_t az (ő)_j saját_j kávézójában.

Itt a társhatározó nem tartozik a többes szám első személyű személyes névmás referencialmazába. A *mi* névmás csupán a beszélőre és egyéb (külső) személyekre utal, azaz neminkuzív értelmű.

Mindezek alapján már most kijelenthetjük, hogy a társhatározó kétféle mondattani szerepéhez kétféle szerkezet rendelhető: a DP-n belüli társhatározó a névmási fej közvetlen bővítőmánya (komplementuma), az igemódosító társhatározó ezzel szemben VP-n belüli adjunktum.

2 Alternatív elemzések: előnyök és hátrányok

2.1 Holmberg & Kurki (2019)

Holmberg & Kurki (2019) tanulmánya a finn társhatározós szerkezetekkel foglalkozik. Vassilieva & Larson a 2005-ös elemzésükre építve a többes szám első személyű személyes névmás értelmezését az {X,Y} részhalmozok segítségével adják meg: az első halmaz a beszélőt foglalja magába, a második pedig a társhatározót. Az “inclusory” terminus bevezetésével a szerzők világosan elkülönítik a társhatározós névmási szerkezetek értelmezését a személyes névmások inkluzív, illetve exkluzív értelmezésétől.

Holmberg & Kurki (2019) a társhatározói szerepű PP-t a névmási fej közvetlen bővítőmányának tekinti, amely elszakadhat ugyan a fejtől, de nem előzheti meg azt:

- (26) a. *Me Anna-n kanssa menemme kaupunkiin.*
 mi Anna-GEN -val megyünk város.ILL
 'Mi Annával együtt bemegyünk a városba.'
- b. *Me menemme Anna-n kanssa kaupunkiin.*
 mi megyünk Anna-GEN -val város.ILL
 'Mi Annával együtt bemegyünk a városba.'
- c. *[_{PP}Anna-n kanssa] (me) menemme kaupunkiin.
 Anna-GEN -val mi megyünk város.ILL
 'Mi és Anna bemegyünk a városba.'
 (finn, Holmberg & Kurki 2019: 260 alapján)

A magyarban ez a megkötés nem érvényesül, a társhatározó ugyanis elválhat a névmási fejtől (ld. 27a), és meg is előzheti azt (27b):

- (27) a. *Mi_i gyakran kirándulunk [t_i Évával] a hegyekben.*
 b. *[Évával]_i [mi t_i] gyakran kirándulunk a hegyekben.*

Holmberg & Kurki (2019) hangsúlyozzák, hogy a társhatározós névmási szerkezetek a finnben főként alanyként vagy esetleg topikként fordulhatnak elő, de tárgyként vagy birtokosként nem:

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

- (28) a. #*Näit-kö* [meidät Anna-n kanssa] tällä?
 lát.PST.2SG-Q minket Anna-GEN -val ott
 'Te láttál ott minket Annával?'
- b. **Tämä on mäiden Annan kanssa.*
kissa
 ez van miénk cica Anna.GEN -val
 Ez a mi cicánk Annával.
 (finn, Holmberg & Kurki 2019: 248–249)

A magyar itt is eltér a finntől. A társhatározós névmási szerkezet bármely mondattani funkcióban megjelenhet:

- (29) [Nekünk a szüleimmel] van egy nyaralónk a Balatonnál.
 (30) [Minket a szüleimmel] gyakran meglátogatnak a barátaink.

2.2 Vassilieva & Larson (2005)

Amint Vassilieva & Larson (2005) kifejti, az oroszban, más nyelvekhez hasonlóan, a társhatározó egyaránt szerepelhet főnévmódosító vagy igemódosító bővítményként:

- (31) *Malčik s kotěnkom idět domoj.*
 fiú -val cica.INST megy haza
 'A fiú és a cica hazamennek.'
- (32) *Malčik idět s kotěnkom domoj.*
 fiú megy -val cica.INST haza
 'A fiú a cicával (együtt) hazamegy.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005: 106)

Míg a (31)-beli szórend esetében a társhatározó a személyes névmás közvetlen bővítménye, a (32)-ben csakis igemódosítóként értelmezhető. Ebből kiviláglik, hogy az elemek szomszédosága az oroszban is fontos kritérium az összetevős szerkezet megállapításában.

A szerzők meggyőzően érvelnek amellett, hogy a társhatározós névmási szerkezeteket semmiképpen nem lehetséges mellérendeléssel előállítani, ugyanis a mellérendelés egyaránt megengedi az inkluzív és a neminkluzív olvasatot is, míg a társhatározós névmási szerkezetek esetében csakis az inkluzív olvasat lehetséges:

- (33) *Malčik i kotěnok nenavidjat brokkoli.*
 fiú és cica utálják brokkoli
 i. 'A fiú és a cica utálják a brokkolit.'
 ii. 'A fiú a cicával (együtt) utálja a brokkolit.'

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

- (34) *Malčik s kotěnkom nenavidit brokkoli.*
 fiú -val cica.INST utálja brokkoli
 'A fiú a cicával (együtt) utálja a brokkolit.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005: 107)

A mellérendelő szerkezetet tartalmazó mondat akkor is érvényes, ha a fiú és a cica külön-külön utálja a brokkolit. A társhatározós névmási szerkezet viszont csakis úgy értelmezhető, hogy a brokkoli utálása a fiúra és a cicára együttesen érvényes. Hasonló a helyzet a *svoj* 'saját' visszaható birtokos névmás értelmezésével:

- (35) *Malčik_i i koška_j vošli v svoju komnatu.*
 fiú és macska mentek -ba saját szoba.ACC
 'A fiú és a macska bementek a saját szobájukba.'

- (36) [*Malčik_i s koškoj_j]_{i+j} vošel v svoju_{i+j} komnatu.*
 fiú -val macska.INST ment -ba saját szoba.ACC
 'A fiú a macskával (együtt) bement a saját szobájukba.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005: 109)

A (35) alatti példamondatban a mellérendelő szerkezet azt sugallja, hogy a fiúnak és a macskának külön-külön szobája van (pl. egy népmesében). A (36) azonban egyetlen közös szobát feltételez, amelybe a fiú a macskájával együtt ment be.

A kétféle értelmezés a magyarban is fellelhető. A mellérendelő szerkezethez mind inkuzív, mind pedig neminkluzív olvasatot lehet rendelni, míg a társhatározós szerkezet esetében csakis az inkluzív értelmezés fogadható el.

- (37) *A fiú és a cica utál-ja/-ják a bablevest. inkluzív vagy neminkluzív*
 (38) *A fiú a cicával utálja/*-ják a bablevest. csak inkluzív*

Kérdés, hogy a magyar társhatározós névmási szerkezetek rokoníthatók-e egyáltalán a mellérendeléssel. Erre a problémára a 2.3. részben térek vissza.

Vassilieva & Larson (2005) a többes számú személyes névmások szemantikai tartalmát egyes számú megfelelőikből vezetik le oly módon, hogy mindegyiknél feltételeznek egy kitöltetlen halmazt, amelyet kontextuálisan kell értelmezni. Eszerint a többes szám első személy tartalma 'én és még valamely más személy', a többes szám második személyé 'te és még valamely más személy', a többes szám harmadik személy jelentése pedig 'ő és még valamely más személy':

- (39) a. $MI = \acute{e}n + \Delta$
 b. $TI = te + \Delta$
 c. $\acute{O}K = \acute{o} + \Delta$

A (39a-c) sorokban a Δ szimbólum jelöli a kontextuálisan értelmezendő kitöltetlen halmazt. Ezen okfejtés mentén a társhatározós névmási szerkezetek névmási fejében szintén tételeznünk kellene egy kitöltetlen halmazt. E felfogás azzal az előnnyel jár a szerzők érvelése szerint, hogy a többszörös társhatározós névmási szerkezetek is könnyen értelmezhetővé válnak.

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

- (40) [My [s vami [s Petjej]]]   *pojďem domoj.*
 Mi   -val ti.INST   -val Petja.INST   *megyünk haza*
 'Mi veletek Petjával megyünk haza.'
 (orosz, Vassilieva & Larson 2005: 117)

A zárójelezés szerinti elemzés megfelel a beszélők természetes intuíciónak, mely szerint a két többes számú névmás ellenére a társhatározós névmási kifejezés mindössze három személyre utal. Vegyük észre, hogy ez a megközelítés már eleve feltételezi a társhatározónak a névmási fej bővítményeként való elemzését.

Látszólagos előnyei ellenére ez az elemzés nem ad megfelelő eligazítást a többes számú névmások inkluzív illetve exkluzív értelmezéséhez, ugyanis mindkét értelmezés esetében kontextuális értelmezést rendelne a Δ halmazhoz. Továbbá, nem tesz különbséget a hagyományosan exkluzívnak nevezett többes szám első személyű személyes névmások, illetve a társhatározós névmási szerkezetek (beszélő+társhatározó) között sem (ld. Simon 2005, Cysouw 2008):

- (41) a.   *Inkluzív MI*   (*beszélő + címzett*)
 b.   *Exkluzív MI*   (*beszélő + mások*)
 c.   *Társhatározós MI*   (*beszélő + társhatározó*)

Miről is van itt szó? Vassilieva & Larson (2005) javaslata szerint a többes számú személyes névmások jelölését a hozzájuk rendelt (X,Y) halmazok indexeivel kell definiálni.

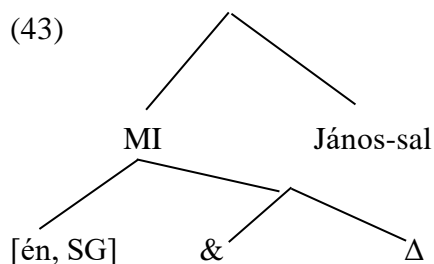
- (42) a. $MI = X_{beszélő} + Y_{mások}$
 b. $TI = X_{címzett} + Y_{mások}$
 c. $ŐK = X_{\emptyset} + Y_{mások}$

Elméletükben az Y halmaz minden esetben nyitott, azaz kontextuálisan definiált. Ez azonban nem érvényes sem az inkluzív MI esetében (ld. 42a), sem pedig a társhatározós névmási szerkezetek esetében (42c). Vassilieva & Larson (2005) felosztása tehát problematikus, mivel a társhatározós névmási szerkezeteket egyazon kategóriába sorolja az exkluzív értelmezésű többes szám első személyű névmással, noha a társhatározós névmási szerkezetek sem nem inkluzívak, sem nem exkluzívak a hagyományos értelemben.

2.3 Dékány (2009)

Dékány (2009) tanulmánya a társhatározók különböző mondattani előfordulásait vizsgálja a magyarban. Újszerű elemzésében a társhatározós névmási szerkezetekben a társhatározó inkorporálódik a névmási fejbe, amellyel mellérendelő viszonyban áll:

“My assumption is that the completer phrase is semantically part of the pronoun because it is in some sense part of the pronoun syntactically, too.” [Feltételezem, hogy a kiegészítő frázis szemantikailag a névmás része, mivel bizonyos értelemben szintaktikailag is az.] (Dékány 2009: 239).

A társhatározó adja meg a mellérendelő kifejezésben a második elem referenciahalmazának tartalmát, és koreferens a Δ halmazzal.

Ez az elemzés számos kérdést vet fel. Nem világos, hogy pontosan milyen szerepet tölt be a Δ halmaz, és miért kellene mellérendelő viszonyban állnia a személyes névmással. A magyar, az oroszhoz hasonlóan, semmiféle kétséget nem hagy a mellérendelés és a komplementum különbségét illetően:

(44) *Ők és Anna szeretik a zenét.*

(45) *Ők Annával szeretik a zenét.*

Míg a (44)-beli mellérendelő szerkezet megengedi mind az inkluzív, mind pedig a neminkluzív olvasatot, a (45)-beli társhatározós névmási szerkezet esetében csakis az inkluzív értelmezés lehetséges (*ő Annával együtt*). Éppen ezért a társhatározós névmási szerkezetek rokonítása a mellérendelő szerkezettel nem szerencsés.

Dékány (2009) átveszi Vassilieva & Larson (2005) azon megállapítását, miszerint a társhatározós névmási szerkezetek referenciahalmazza két speciális részhalmazból tevődik össze. Az első halmazba egyedül a beszélő tartozik, a második részhalmaz kontextuálisan definiált. Mint láttuk, ez a felfogás azonos kategóriába sorolja az exkluzív személyes névmásokat és a társhatározós névmási szerkezeteket, ezért elvetendő. Másrészt viszont Vassilieva & Larson (2005) helyesen mutat rá, hogy a részhalmaz reláció semmiképpen nem állítható párhuzamba a mellérendelő viszonytal, ugyanis a mellérendelő szerkezet és a társhatározós névmási szerkezet igazságtételei nem azonosak. Tehát minden olyan elemzés, amely a társhatározós névmási szerkezeteket a mellérendeléssel rokonítja, elvetendő.

A szintaktikai tesztek közül, amelyeket Dékány (2009) Vassilieva & Larson (2005) tanulmánya alapján a magyarrá alkalmaz, a fókuszálási teszt hibátlanul működik:

(46) *Csak [FocP MI JÁNOS-SAL] néztük meg a filmet.*

Az, hogy a társhatározós névmási kifejezés fókuszálható, azt támasztja alá, hogy a személyes névmás és a társhatározó egyetlen szintaktikai egységként viselkedik. Ilyenkor a társhatározó referenciahalmazza valódi részhalmazát képezi a személyes névmás referenciahalmazának., vagyis a szerkezet inkluzív olvasatú. Ebből azonban nem vonható le következtetés az igemódosító szerepű társhatározó szintaktikai státuszát illetően. Általánosságban ugyan elmondható, hogy az alany nem alkot szintaktikai egységet egy igemódosító adjunktummal, azt azonban nem tudhatjuk, hogy a (46)-os példamondatban a társhatározó ténylegesen honnan ered, ugyanis a szerkezethez mind az inkluzív, mind pedig a neminkluzív olvasat hozzárendelhető. A társhatározó topikalizációja ebből a szempontból szerencsésebb, mivel az elfogadhatóság mértékét tekintve ott a kétféle szerkezet eltérést mutat (ld. a 3. részt).

Egy másik teszt, amelyet Dékány (2009) a visszaható névmás kötési feltételeinek megállapítására alapít, szintén problémásnak bizonyul. A magyarban ugyanis az ige számban és személyben kötelezően egyeztetődik az alanyi névmással, és megszabja a visszaható névmás számát és személyét is. A visszaható névmás az igei egyeztetés miatt csakis a többes számú alanyi DP-vel lehet koreferenciális olvasatú:

(47) *[Mi Jánossal]_i összetörtük_i magunkat_i a baleset során.*

(48) *Mi_i Jánossal_j *összetörtük_i magát_j a baleset során.*

A (48)-ben tehát a társhatározó független okok miatt nem lehet az egyes szám harmadik személyű *magát* visszaható névmás antecedense (akár egyes számban, akár többes számban használjuk az állítmányt), így az igei egyeztetés itt nem alkalmas az összetevős szerkezet diagnosztizálására.

Mivel a társhatározós névmási szerkezetek sem nem inkluzívák, sem nem exkluzívák, a további tesztek nem szolgáltatnak adalékot ebből a szempontból. Ezekben a szerkezetekben a társhatározó kizárólag a névmási fej közvetlen bővítője lehet, így valójában az ennek bizonyítását célzó tesztek (*wh*-kiemelés, szűkítő értelmű vonatkozó mellékmondatok, parafrázis lehetőségek) súlya elhanyagolható. A *-stul/-stül* esestrag ugyan társhatározói szerepet tölt be, de soha nem fordulhat elő a névmási fej közvetlen bővítőjeként, így valójában szintén nem informatív az összetevős szerkezet szempontjából. Az olyan szintaktikai környezetek vizsgálatával, amelyekben a társhatározó mindkét értelmezése lehetséges, Dékány (2009) tanulmánya adós marad.

3 A javaslat: a személyes névmások pragmatikai indíttatású értelmezése

A jelen tanulmány a társhatározós névmási szerkezetekben megjelenő társhatározót – Dékány (2019) elemzésével egybehangzóan – a névmási fej közvetlen bővítőjének (azaz komplexumának), míg az igemódosító társhatározót VP-n belüli adjunktumnak tekinti. A társhatározós névmási szerkezetekben a többes szám első személyű névmás referencialalmazása csakis az egyes szám első személyű beszélő és annak közvetlen bővítője, a társhatározó tartozik bele.

Vassilieva & Larson (2005) javaslatát követve, a többes számú személyes névmások értelmezését a hozzájuk rendelt referencialalmazok tartalmával adjuk meg. Tőlük eltérően azonban a második referencialalmazt nem tekintjük kontextuálisan definiáltnak:

(49) *Mi mindig megajándékozunk egymást karácsonykor.* (mi_{sp+addr})

(50) *[DPMi Évával] gyakran kirándulunk a hegyekben.* (mi_{sp+z})

Az egyes szám első személyű beszélőt és az egyes szám második személyű címzettet a pragmatikai indíttatású tanulmányokban *beszédaktus résztvevőnek* (angolul: Speech Act Participant) szokták tekinteni, és a [+SAP] jeggyel ruházzák fel (ld. Bianchi 2006). Ily módon ezek megkülönböztethetővé válnak az egyes szám harmadik személyű személyes névmástól, amelynek referense nem vesz részt a beszédaktusban, tehát [-SAP] jeggyű. A többes számú személyes névmások értelmezését ennek megfelelően az alábbiak szerint adhatjuk meg:

Dalmi Gréte:
Mi a nővéremmel (azaz, amikor a mi valójában én)
Argumentum 17 (2021), 438-454
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2021/22

$$(51) \quad \begin{aligned} MI &= \{X_{sp[+SAP]} \quad Y_{addr[+SAP]}\} \\ TI &= \{X_{addr[+SAP]}, \quad Y_{[-SAP]}\} \\ \check{O}K &= \{X_{[-SAP]}, \quad Y_{[-SAP]}\} \end{aligned}$$

A javasolt értelmezés előnye éppen az, hogy szükségtelenné teszi a Δ változó bevezetését és kiiktatja a mellérendelést a társhatározós névmási szerkezetek levezetéséből. Egy további előny az, hogy a társhatározós névmási szerkezetek értelmezése így módon elválasztható az inkluzív és exkluzív személyes névmások értelmezésétől:

$$(52) \quad \begin{aligned} \text{a. Inkluzív MI: } &\{X_{sp[+SAP]}, Y_{addr[+SAP]}\} \\ \text{b. Exkluzív MI: } &\{X_{sp[+SAP]}, Y_{[-SAP]}\} \\ \text{c. Társhatározós névmási szerkezet: } &\{X_{sp}, Z_{[-SAP]} \& \emptyset\} \end{aligned}$$

4 A társhatározós névmási szerkezet és az asszociatív többes szerkezet kapcsolata

A társhatározós névmási szerkezeteket, nyilvánvaló szerkezeti különbségeik ellenére, gyakran párhuzamba állítják az asszociatív többes szerkezetekkel (ld. Corbett 2000). Ennek a párhuzamnak lexikális-szemantikai okai vannak, ugyanis a kétféle csoportjelölő többes szerkezetre igen hasonló szemantikai megszorítások érvényesek.

(a) Élősségi feltétel

Először is mindkét szerkezetben a fejnek [+élő][+humán] jegyűnek kell lennie. A többes szám első személyű személyes névmások esetében ez magától értetődő, ez azonban az asszociatív többes szerkezet többes szám harmadik személyű fejére is igaz. Az (52)-(53)-beli példamondatokban természetesen fel lehet ruházni a gitárt, a papagájt, az epertortát illetve a kutyát valamiféle [+humán] jeggyel, de hétköznapi értelemben mindenképpen furcsának tűnnek:

$$(53) \quad \begin{aligned} &\text{Társhatározós névmási szerkezet} \\ \text{a. } &*Mi \quad a \text{ gitárommal} \quad szeretünk \quad utazgatni. \\ \text{b. } &*Mi \quad a \text{ papagájommal} \quad sok kalandfilmet \quad nézünk meg. \end{aligned}$$

$$(54) \quad \begin{aligned} &\text{Asszociatív többes szerkezet} \\ \text{a. } &*Az \text{ epertortáék} \quad elég rendetlenül \quad szoktak \quad viselkedni. \\ \text{b. } &*A \text{ földszinti kutyáék} \quad sokat \quad ugatnak. \end{aligned}$$

(b) Lexikális megszorítás

Másodszor: egyik szerkezet sem képezhető mutató, kérdő, tagadó, univerzális és határozatlan névmásokból.

$$(55) \quad \begin{aligned} \text{a. } &*mi \text{ mindenkivel} / *mi \text{ valakivel} / *mi \text{ senkivel} \\ \text{b. } &*mi \text{ kikkel} / *mi \text{ azokkal} / *mi \text{ velük} \end{aligned}$$

$$(56) \quad \begin{aligned} \text{a. } &*ők-ék / *mindenki-ék / *valaki-ék / *senki-ék \\ \text{b. } &*kik-ék / *azok-ék / *melyik-ék \end{aligned}$$

(c) *Specifikussági megszorítás*

Harmadszor: mindkét szerkezetre érvényes az úgynevezett *specifikussági megszorítás*: a társhatározónak és az asszociatív többes kifejezés fejének határozottnak, de legalábbis specifikus jegyűnek kell lennie:⁷

- (57) *mi egy fiúval (társhatározós névmási szerkezet)
 (58) *egy papék (asszociatív többes szerkezet)

(d) *Familiaritási hierarchia*

Negyedszer: amint arra Moravcsik (2003) valamint Daniel & Moravcsik (2009) rámutat, az asszociatív többes szerkezet fejével kapcsolatban megállapítható egyfajta familiaritási hierarchia. Különösen jól működik az asszociatív többes szerkezet, ha a fej rokonságnevet, foglalkozásnevet, kollegiális vagy baráti viszonyt jelöl, avagy más közös tevékenységből fakadó relációt fejez ki (pl. klubtagság, sport tevékenység, hobby, stb.)

- (59) *a nővérem-ék, a professzor-ék, a szomszéd-ék*
 (60) *a Lakers-ék, a Beatles-ék, a Hilton-ék*

Jóllehet a familiaritási hierarchiának csak egy része érvényesül a társhatározós névmási szerkezetek esetében, a többi megszorítás mindkét szerkezet esetében maradéktalanul érvényre jut. A két szerkezet hasonlóságait és különbségeit Dalmi (megjelenés alatt) az alábbi táblázatban összegzi:

(61) TÁRSHATÁROZÓS SZERKEZET [+humán], [+határozott] Beszélő-inkluzív Határozott/specifikus csoport 1PL fejjel	ASSZOCIATÍV TÖBBES SZERKEZET [+humán], [+határozott] Beszélő-exkluzív Körülhatárolatlan csoport lexikális fejjel
---	--

5 Összegzés

A dolgozat a magyar társhatározós névmási szerkezetekkel foglalkozik. Arra keresi a választ, hogy a társhatározó közvetlen bővítménye-e a névmási fejnek, avagy önálló igemódosító-e. A *saját* birtokos visszaható névmás és az *egymás* kölcsönös névmás kötési viszonyainak, valamint a társhatározós névmási kifejezések kétféle értelmezési lehetőségének alapján az a következtetés vonható le, hogy a társhatározós névmási szerkezetekben a társhatározó kivétel nélkül a névmási fej közvetlen bővítménye. Minden egyéb esetben a társhatározó csakis igemódosító adjunktum szerepet tölthet be.

Az asszociatív többes számú szerkezetek lexikális-szemantikai megszorításai rokonságot mutatnak a társhatározós névmási szerkezetekre vonatkozó lexikális-szemantikai megszorításokkal. A fej mindkét esetben élő, humán jegyű, a társhatározóra pedig hasonló megszorítások vonatkoznak, mint az asszociatív többes számú szerkezet kiegészítő halmazára (határozottsági specifikussági megszorítás, familiaritási hierarchia).

⁷ Az *egy(ik) barátom-ék* asszociatív többes kifejezés feje részeltető birtokos, ezért specifikusnak tekintendő.

Irodalom

- Abney, Stephen (1987): *The English Noun Phrase and Its Sentential Aspect*. PhD dissertation. Cambridge, MA: MIT.
- Bianchi, Valentina (2006): The syntax of personal arguments. *Lingua* 116, 2023–2067. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2005.05.002>
- Cable, Seth (2017): Some observations on the plural pronoun construction of Tlingit, Polish and Russian. In: Halpert, C., Kotek, H. & van Urk, C. (eds.): *A pesky set. Papers for David Pesetsky. MIT Working Papers in Linguistics* 80, 1–10. Cambridge, MA.
- Corbett, Greville (2000): *Number*. Cambridge: Cambridge University Press
- Cysouw, Michael (2008): Inclusive / exclusive distinction in independent pronouns. In: Haspelmath, Martin, Dryer, Matt, Gil, David & Comrie, Bernard (eds.): *The World Atlas of Language Structures Online*. Chapter 39. Munich Digital Library.
- Dalmi, Gréte (2020): Inclusory plural pronominal constructions in Hungarian. *Finno-Ugric Languages and Linguistics* (megjelenés alatt). <https://doi.org/10.5040/9781350062498.ch-001>
- Daniel, Michael & Moravcsik, Edith (2008): The associative plural. In: Dryer, M. & Haspelmath, M. (eds.): *The World Atlas of Language Structures Online*. <http://www.wals.info/chapter/36>
- Dékány, Éva (2009): Comitative adjuncts: appositive and non-appositive. In: É. Kiss, K. (ed.): *Adverbs and adverbial adjuncts at the interfaces*. Berlin: Mouton de Gruyter, 231–247. <https://doi.org/10.1515/9783110214802.2.231>
- Holmberg, Anders & Klaus Kurki (2019): *We ...with Anna*. Inclusory coordination in Finnish and Fenno-Swedish. In: Christensen, Ken Ramshøy, Jørgensen, Henrik & Wood, Johanna L. (eds.): *The sign of the V. Papers in honour of Sten Vikner*. Aarhus: The University of Aarhus Press, 243–266. <https://doi.org/10.7146/aul.348.98>
- Koster, Jan & Robert May (1981): On the constituency of infinitives. *Language* 58, 116–143. <https://doi.org/10.2307/413533>
- Longobardi, Giuseppe (1994): Reference and proper names. A theory of N-movement in Syntax and Logical Form. *Linguistic Inquiry* 25, 609–665.
- Moravcsik, Edith (2003): A semantic analysis of associative plurals. *Studies in Language* 27(3), 469–503. <https://doi.org/10.1075/sl.27.3.02mor>
- St. Clair, Robert (1973): Inclusive and exclusive pronouns in English. *Journal of English Linguistics* 7(1), 42–49. <https://doi.org/10.1177/007542427300700103>
- Silverstein, Michael (1976): Hierarchy of features and ergativity. In: Dixon, R.M.W. (ed.): *Grammatical categories in Australian languages*. Canberra: Australian Institute of Aboriginal Studies, 112–171.
- Simon, Horst (2005): Only you? In: Filimonova, Elena (ed.): *Clusivity. Typology and case studies in the inclusive/exclusive distinction*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 113–150. <https://doi.org/10.1075/tsl.63.07sim>
- Vassilieva, Masha & Larson, Richard (2005): The semantics of the plural pronoun construction. *Natural Language Semantics* 13, 101–124. <https://doi.org/10.1007/s11050-004-1031-5>